

ДРЖАВНА
РЕВИЗОРСКА ИНСТИТУЦИЈА

РЕЗИМЕ
ИЗВЕШТАЈА О РЕВИЗИЈИ СВРСИСХОДНОСТИ ПОСЛОВАЊА
„Безбедност хране у Републици Србији“

1. фебруар 2024. године

Државна ревизорска институција је спровела ревизију сврсисходности пословања под називом „Безбедност хране у Републици Србији“ у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарству здравља, Управи за ветерину, Управи за заштиту биља и Дирекцији за националне референтне лабораторије.

За заштиту живота и здравља људи од примарног значаја је коришћење здравствено и хигијенски исправне хране, што представља и основно људско право, гарантовано Универзалном декларацијом о људским правима из 1948. године. Да би се то обезбедило, потребно је уредити систем производње, промета, контроле и потрошње хране, било да се ради о храни домаћег порекла или храни која потиче из увоза.

У складу са Законом о безбедности хране, циљ је обезбедити висок ниво заштите живота и здравља људи и заштиту интереса потрошача, укључујући начело поштења и савесности у промету храном, узимајући у обзир, када је то могуће, заштиту здравља и добробити животиња, као и здравља биља и заштите животне средине.¹ Само када је храна безбедна, може задовољити нутритивне потребе и омогућити одраслима да живе активан и здрав живот, а деци да расту и развијају се.²

Небезбедна храна представља претњу људском здрављу и привреди, а посебно погађа осетљиве и маргинализоване групе становништва. Такође, наноси штету трговини и узрокује бацање хране, што се не може толерисати с обзиром на то да истовремено велики број људи пати од глади.

Од болести које се преносе путем хране, на годишњом нивоу оболели око 600 милиона људи у свету. Тежња Светске здравствене организација (WHO) је да унапреди разумевање значаја безбедности хране – јавно-здравственог питања глобалне важности и да укаже на важност и улогу свих учесника у прехранбеном ланцу – од узгајивача, прерађивача, произвођача до продаваца и потрошача, те државних институција у систему безбедности хране. Храна која садржи штетне бактерије, вирусе, паразите или хемијске састојке одговорна је за више од 200 болести.

Доступност довољних количина безбедне и нутритивно вредне хране јесте глобални изазов, који представља кључ одржања живота и промоције доброг здравља. Услови савремене,

¹ Члан 3 Закона о безбедности хране („Службени гласник РС“, бр. 41/09 и 17/19)

² FAO – Организација за храну и пољопривреду Уједињених нација – публикација Светски дан безбедности хране 2023.

глобализоване трговине храном, климатске промене и растући број становника доприносе сложености овог изазова.³

Након спроведене ревизије, утврдили смо следеће:

Здрава и безбедна храна је основно људско право те је потребно да Република Србија ојача систем контроле и обавештавања како би заштитила здравље и добробит свих грађана.

Наведено заснивамо на следећим закључцима:

- 1. Плански и законодавни оквир у области безбедности хране нису у потпуности успостављени, јер оперативни циљеви нису детаљније разрађени, значајне области нису у целости регулисане, а плански приступ управљања кризним ситуацијама није успостављен.**
  - 1.1. Документа јавних политика, која детаљније разрађују циљеве стратегије у области безбедности хране, нису донета.
  - 1.2. Области општих услова за безбедност хране и услова хигијене хране у пословању храном нису у потпуности уређене подзаконским актима.
  - 1.3. Област прераде у вези са храном није у потпуности законски регулисана, што утиче на негативну перцепцију потрошача о систему безбедности хране.
  - 1.4. Плански приступ за управљање кризним ситуацијама у области безбедности хране није успостављен.

- 2. Институционални оквир предвиђен Законом о безбедности хране није ефективно успостављен, јер спроведене активности Стручног савета нису у довољној мери допринеле процени ризика у области безбедности хране на националном нивоу, капацитети Националне референтне лабораторије нису у потпуности искоришћени, а координација инспекцијског надзора и мониторинг хране нису ефикасно успостављени.**
  - 2.1. Активности Стручног савета нису у довољној мери допринеле процени ризика у области безбедности хране на националном нивоу.
  - 2.2. Капацитети Дирекције за националне референтне лабораторије нису у потпуности искоришћени.
  - 2.3. Лабораторије, које су обављале лабораторијска испитивања у склопу службених контрола из оквира надлежности инспекцијских служби Министарства здравља, нису изабране путем конкурса.
  - 2.4. Планови службене контроле нису донети, због чега нису одређени приоритети контрола и није успостављена координација између надлежних органа у систему контроле хране.
  - 2.5. Координација инспекцијског надзора није у потпуности успостављена услед недовољне активности Радне групе за храну.
  - 2.6. Мониторинг хране се не обавља у континуитету.

- 3. Док је Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ годишње извештавао јавност о здравственој исправности намирница и флашираних вода,**

---

³ Светски дан безбедности хране 2022. године, Градски завод за јавно здравље Београд

систем брзог обавештавања и узбуњивања није у довољној мери допринео ефикасном обавештавању јавности о постојању ризика по здравље људи, који узрокује храна.

3.1. Систем брзог обавештавања и узбуњивања није у довољној мери допринео ефикасном обавештавању јавности о постојању ризика по здравље људи, који узрокује храна.

3.2. Извештавање јавности о здравственој исправности намирница и флашираних вода врши Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ на годишњем нивоу.

У циљу унапређења система безбедности хране у Републици, Државна ревизорска институција даје следеће препоруке субјектима ревизије:

Одговорним лицима Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде да: Израде и поднесу Влади на усвајање документа јавних политика у области безбедности хране, којима би се детаљније разрадили оперативни циљеви за унапређење система безбедности хране; Подзаконским актима ближе уреде област услова хигијене хране у пословању храном, У оквиру законске регулативе у области безбедности хране, предложи увођење термина „превара у вези са храном“, као и обавезу обавештавања јавности о утврђеним преварама у вези са храном; Предложе Стручном савету за процену ризика доношење Пословника о раду, активнији приступ процени ризика у области безбедности хране на националном нивоу и обавештавање јавности о свом раду; Предложе измену прописа у области безбедности хране, који ће прецизније дефинисати у којим случајевима је могуће ангажовати лабораторије у поступку службене контроле, као и критеријуме за њихов избор; План службене контроле, којим ће се успоставити организација и координација система контроле хране између надлежних органа за вршење службених контрола, у циљу заштите безбедности хране; Предложе Координационој комисији формирање Радне групе за храну, која ће у складу са Програмом рада благовремено извршавати своје задатке у циљу усклађивања, координације и унапређења инспекцијског надзора у области хране; Донесу и обезбеде спровођење Програма мониторинга хране из свог домена надлежности; Предузму активности на ефикаснијој размени података у систему брзог обавештавања и узбуњивања за безбедност хране, које би допринеле правовременом и транспарентном обавештавању јавности.

Одговорним лицима Министарства здравља да: Подзаконским актима ближе уреде област услова хигијене хране у пословању храном и општих услова за безбедност хране; У случају уступања лабораторијских испитивања лабораторијама у поступку службених контрола, из оквира надлежности санитарне и граничне санитарне инспекције, процес избора лабораторија спроведу у складу са Законом о безбедности хране; Донесу План службене контроле, којим ће се успоставити организација и координација система контроле хране између надлежних органа за вршење службених контрола, у циљу заштите безбедности хране; Донесу и обезбеде спровођење Програма мониторинга хране из свог домена надлежности.

Одговорним лицима Управе за ветерину да: У континуитету спроводе Програме мониторинга хране из свог домена надлежности.